

het was met de catechismus besloot twee te geven, die school dienst de kerkelijke van den last commissie, be-
nder, Thysius, annus.
einde van haar ommissie twee Synode echter
In de 177ste pgeteekend:
twee kleinere rken gebruiken in Catechismus d, reeds gereed genen, die daargeputeerd. De gekeurd met die dingen uit den urbij zouden ge- den anderen, ende de Praeses lezen te worden, en te zijn. Men e Kerken mezen van den Amsterdorus Heyngius, de Synode ver-
kort uittreksel uit a en gesteld voor n daarbij getoond r, voor degenen, en zijnde, zich e bereiden voor ren, beide naar oor zekere daar-ld. Maar opdat volk niet zouden ieuw Catechis-
warring der ge- van den aange- n strekken, zoo blivende bij den et A B C-boek ikelijk is, uit het nu voorgelezen, . En aangaande aats van een korte ommandeere het elsteld bij die van
volkomen beves- de lid der Synode, a mededeelt.
dord is wel eerst ingaande het op- Catechismus of rgischen Catechis-
zaak rijper over- gend op dit plan den raad der zinnen en lagere chismus, dien de t hoofd te leeren maamd wordt het twelk de zooge- uit den Catechis- ijsche gebeden." o helder als glas, eft oorspronkelijk e buitenlandsche e uit den Palz, be- ende Catechisatie e Catechismussen atechistisch onder-
t uitgevoerd.
gt zonder eenigen n door de Remon- nismussen ingebracht. Catechismus voor l als onbruikbaar worden door een liefst uit enkele ld. Het was de e standpunt van eruit sprak. Men e bekende Goud- enoegaam, n ten een omwer- s verlangden.
n in de Synode en, werd tegen- der Remon- oken, dat de Hei- een voortreffelijk lkt voor de "tee- volwassenen". De van een Catechis- rden bestaande, t karakter plaats ndom boven ge- nd en tand hield s des geloofs, die den wordt, omdat t met de leer der t bloed der mar-
verd uitgesproken, jpnde en indruk- Synode.
he godgeleerden de vroeger be- ar beide concep- roelt de moeilijk- verkeerde. Het heid der buiten- genomen besluit,

kon niet ongedaan worden gemaakt. En toch, indien straks op last der Synode twee kleinere Catechismussen verschenen, dan kregen oogenschenlijk de Remonstranten met hun klachten over den Catechismus gelijk en werd de Catechismus, gelijk Heyngius het zoo juist uitdrukte, in „disreputatie“ gebracht.
Om deze en om andere redenen, heeft de Synode de beide ingediende concepten ter zijde gelegd. Voorzover er behoefte was aan een korter vragenboekje, mocht men het Kort Begrip gebruiken, dat reeds jarenlang bestond en in de Zeeuwsche kerken geliefd was. Maar de Synode zelf gaf, en naar het ons voorkomt volkomen terecht, geen kleinere Catechismus uit.
Met deen loop van zaken stemt geheel overeen hetgeen in 1619 en 1620 op de Zuid-Hollandische Synode is voorgevallen. Op de Synode van 1619 werd op de vraag van enkele broeders naar een Kort Begrip besloten, dat de praeses aan de deputaten der Synode zou ter hand stellen het formulier, dat in de Nationale Synode ontworpen was, en op de volgende Synode beslist zou worden, of men dit formulier in alle kerken van Zuid-Holland gebruiken zou.
Op deze volgende Synode is de zaak toen nogmaals besproken. Het „formulier“ was ingediend, maar niet het concept, dat op de Synode was vervaardigd, maar het Middeburgsche Kort Begrip, gelijk in Art. 43 uitdrukkelijk gezegd wordt. De deputaten hadden dus geweigerd hun eigen concept af te staan, en het Kort Begrip van Faukelius daarvoor in de plaats gezonden. De Synode besloot daarop, nadat in het VIII gravamen het besluit der vorige Synode was voorgegesteld, dat men bij de catechisatie den cours van den Christelijken Catechismus volgen zou, maar dat de Synode voor particulier gebruik het geschrift van D. Faukelius, d. i. het Kort Begrip, of eenig ander, vrij liet (Art. 66).
En nog veel sterker spreekt hetgeen in hetzelfde jaar op de Zeeuwsche Synode geschiedde, die besloot op eigen hand twee nieuwe vraagboekjes te ontwerpen, de uitvoering van dezen last aan Ds. Teclinck opdroeg en dus met het Kort Begrip van Faukelius in het geheel geen rekening hield, evenmin als met de concepten der Dordtsche Synode.
Toch heeft het Kort Begrip allengs algemeen burgerrecht in onze kerken gekregen, vooral sinds het in 1637 achter de Liturgische geschriften in de Psalmbroeken een plaats kreeg. Zoo ontstond allengs de legende, dat het Kort Begrip op last der Dordtsche Synode was opgesteld, dat dit de kleinere Catechismus was, waarvan in de Acta werd gesproken, en daarom aanspraak had op een eenigermate officieel karakter.
Het is deze legende, die zich het sterkst uitsprekt in het besluit der Zuid-Hollandische Synode van 1729, waarop Ds. Kok zich beroept. Men was destijds van hetgeen op de Dordtsche Synode was voorgevallen en van den oorsprong van het Kort Begrip geheel onkundig. Zoo kwam men tot de dwaze bewering, dat „het Kort Begrip op de Dordtsche Synode was opgesteld door een aanzienlijke Commissie van geleerde en beroemde mannen en door de Synode in de liturgie der Kerken was opgenomen“.
Joan van der Honert en vooral s'Gravande hebben de onjuistheid hiervan afdoende aangetoond. Zij bewezen, dat het Kort Begrip reeds in 1608 op verzoek van den Middeburgschen Keraeraad was opgesteld door Ds. H. Faukelius en niets te maken had met den „kleineren Catechismus“, dien de Synode van Dordt eerst besloot had uit te geven. Na dien tijd is hierover nooit verschil van gevoelen meer geweest. Alle schrijvers over dit onderwerp hebben erkend, dat de Zuid-Hollandische Synode van 1729 zich schromelijk had vergist. Ds. Kok zal thans wel gevoelen, waarom dit citaat voor ons weinig gewicht in de weegschaal legt. Het besluit dezer Synode gaat uit van een onderstelling, die lijnrecht met de historie in strijd is.
De laatste vraag van Ds. Kok zullen wij een volgend maal beantwoorden, wanneer wij tevens zullen mededeelen, hoe ons Kort Begrip is ontstaan en welke beteekenis het voor onze kerken heeft.

De Theologische School.

De overdracht van het Rectoraat der Theologische School had ditmaal door bijzondere omstandigheden eerst 20 December plaats. De aftredende rector, Prof. Noordt, hield daarbij een rede over den „Rythmischen bouw der profetieën“, die eerlang in druk zal verschijnen. Reeds nu echter geeft de *Bazuin* het verslag van de fatale lotgevallen der School, dat wij hier overnemen:

„Mijn Rectoraat is meer dan voleindigd, wij redenen van gezondheid de overgave ervan eenigszins belemmerden.
Maar het moet nog, naar officieele gewoonte, voltooid door het geven van een beknopt verslag van de geschiedenis dezer School gedurende het 47ste jaar van haar bestaan.
Het jaar van dit mijn Rectoraat verliep tamelijk kalm. Bijzondere redenen om den Rectoraat met buitengewone kracht te zwaaien en zijn gezag te doen eerbiedigen, — deden zich, Gode zij dank, niet voor.
Ik heb alle reden om dankbaar te zijn.
Gij hooggeachte Ambtenooten, steundt mij op aangename wijze en vooral U, Scriba van het College van Hooggeleerden, Prof. Biesterveld, ben ik hartelijken dank verschuldigd voor uwe zoo bijzondere hulpe.
Maar ook Gij M. J. Studenten, maaktet mij mijn rectorale leven niet al te moeilijk; al bleef gij U ook jongelingen betoonen. Blijft dat in de vreeze des Heeren, maar met krachtige werkzaamheid tot ontwikkeling in kennis en wetenschap, en tevens in geloof en godzaligheid!
Het is zulk een onwaardebaar voortrecht

De Zekerheid des Geloofs.

Prof. Bavinck heeft ons opnieuw verrast met een schoone, even diep doordachte als helder uitgewerkte studie over de Zekerheid des Geloofs, die bij den uitgever J. H. Kok het licht zag.
Het groote probleem, waarop de zekerheid rust van ons geloof, niet alleen en niet in de eerste plaats van het geloof, dat ons de zonden om Christus' wille vergeven zijn, maar van heel den rijken inhoud van het geloof in God, in den Middelaar, in al wat ons Gods Woord openbaart, wordt hier aan de orde gesteld en beantwoord op een wijze, die tot dankbaarheid jegens God stemt, die zulk een kloek verdediger der waarheid aan zijn Kerk geschonken heeft.
Prof. Bavinck begint met eerst helder uiteen te zetten, waarom de zekerheid, die de wetenschap biedt, een geheel andere is dan de zekerheid, waarop het geloof rust. Daarmede wordt van meet af de dwaze gedachte afgesneden, alsof de wetenschap alleen zekerheid bieden kon en het geloof niet. Aangrijpend schoon is de tegenstelling, die tusschen deze beide gemaakt wordt, wat haar invloed op het innerlijke leven van den mensch aangaat:
Terwijl echter de wetenschappelijke zekerheid op redelijke en dus op algemeene gronden rust dan de zekerheid des geloofs, wint deze laatste het toch verre van de eerste in subjectieve kracht, dat wil zeggen, in gehechtheid der ziel aan het voorwerp, dat zij door het geloof heeft omhelsd. Geloofsverzuigingen zijn de diepste, de innigste, de teederste en tevens de laatste van alle. Geen schrikkelijker oorlogen, dan die om den godsdienst werden gevoerd. Geen heftiger haat, dan die door de religie werd gewekt. Maar ook geen toewijding, geen overgave, geen zelfverloochening, geen trouw, geen lijdszaamheid, geen deugden in het algemeen zoo wonderbaar rijk en verheven groot, als die, welke opbloeden uit het leven der gemeenschap met God. Het geloof, om slechts iets te noemen, telt zijne martelaren bij duizenden en miljoenen; de wetenschap heeft er slechts enkele. De beroemde astronoom Johan Kepler beoefende te Gras tegen zijn overtuiging in de astrologie, om in zijn onderhoud te voorzien, en maakte dit goed met de opmerking, dat de behoeftige moeder (de astrologie) van de dwaze dochter (de astrologie) leven moest. Gallie! zwoer tot driemaal toe, eens in 1616 en tweemaal in 1633, zijne wetenschappelijke overtuiging aangaande de waarheid van het Kopernikaansche stelsel voor de inquisitie van Rome af te vrees voor de foltering was grooter bij hem dan de liefde voor de wetenschap. Wie wil ook sterven voor de ten slotte vrij onverschillige en misschien later nog te corrigeren stelling, dat de aarde draait? Wie heeft voor eene zuiver theoretische waarheid zijn geld en zijn goed, zijn naam en zijn leven veil? De wetenschappelijke zekerheid is tegen schavot en brandstapel niet bestand.
Maar met de geloofszekerheid is het gansch anders gesteld. Zij is de intensief sterkste, de onuitroebaarste, omdat zij wortelt in het hart des menschen zelf en samenhangt met de vezelen van zijn bestaan. Daarom beheerscht de godsdienst den mensch te allen tijde, ook bij het onpartijdigst onderzoek; hij ligt ten grondslag aan alle verschillen, die de menschheid verdeelt. Maar daarom acht de oprecht geloovige ook niets te kostbaar voor het behoud zijns geloofs. Daarvoor laat hij zich folteren en brandmerken, kruisigen en verbranden. Het is hem dierbaarder dan huis en akker, dan vrouw en kinderen, dan zijn eigen leven, dan de gansche wereld. Want dat geloof verliezend, verliest hij zichzelf, zijne ziel, zijne zaligheid. Maar ook, dat behoudend, behoudt hij zichzelf, ook al gaat hij onder in den dood. Geloofszekerheid is daarom de volkomenste rust, de hoogste vrijheid des geestes. Zij twijfelt niet. Zij is heroiek van nature, onbevreesd, al waren er zoveel duivels als pannen op de daken. Zij vreesd God alleen en anders niemand ter wereld. Zij is veel zekerder van zichzelf dan van de zon, die aan den hemel schijnt. Zij kan aan alles twijfelen, alleen maar aan zichzelf niet. En met minstens evenveel recht als Cartesius zijn cogito, ergo sum, ik denk, daarom ben ik, pondeer, kan de geloovige zeggen: credo, ergo sum, ergo Deus est, ik geloof, daarom ben ik en daarom is God.
Na alzo de hooge waarde van deze zekerheid des geloofs te hebben aangetoond, gaat Prof. Bavinck vervolgens na, op welken weg in den loop der eeuwen deze zekerheid is gezocht geworden. De Kerk van Rome, de Hervormers, de bevindelijke richting, de Harnhutters en Methodisten, ze treden allen op en worden met enkele krachtige trekken geteekend, elk zoekende op eigen wijze naar hetgeen voor den mensch het hoogste is.
Ten slotte geeft Prof. Bavinck een overzicht van de worsteling in onze dagen. En de Apologetische richting, die door verstandelijke redeneering de waarheid van het geloof wil bewijzen, en de ethische richting, die op de ervaring van het geloofsleven de zekerheid van het geloof wil opbouwen, worden gewogen en te licht bevonden. De eenige rotsgrond voor de zekerheid van het geloof is het onwankelbare Woord van God. Wie op dat Woord Gods bouwt, komt ook tot zekerheid aangaande zijn eigen staat voor de eeuwigheid. Zekerheid des geloofs en geloofsverzekering zijn in den wortel één.
Maar aan deze zekerheid der waarheid heeft de Christen niet genoeg, hij heeft daarbij ook behoefte aan zekerheid des heils. Dan eerst komt hij tot rust en roemt hij in de vrijheid der kinderen Gods, als zijn geloof niet alleen zeker is van het voorwerp waarop het steunt, maar ook zeker is van zichzelf. Deze beide soorten van zekerheid zijn echter, schoon onderscheiden, niet van elkander gescheiden; zij hangen onderling ten nauwste samen, de een bestaat niet zonder de andere. Het is in dezen met het geloof als met het weten gesteld. Aan het weten is het eigen, niet alleen van zijn object, maar daarmede tegelijk ook van zichzelf ten volle verzekerd te zijn. Als wij iets weten, goed en zeker weten, dan weten wij daarmede tegelijk, vanzelf en onmiddellijk, dat wij het weten. Het echte, ware weten sluit allen twijfel aangaande zichzelf uit. Het komt tot de zekerheid aangaande zichzelf, niet door rede-

neering, door zelfbespiegeling, door een logische conclusie; maar het licht, dat de kennis over het gekende object doet opgaan, valt onmiddellijk op haar zelve terug en verdrift alle duisternis. Zoo is het ook met het geloof. Het geloof, dat waarlijk dien naam verdient, brengt zijn eigen zekerheid mede. Indien wij de beloften Gods, in het Evangelie geopenbaard, bijv. de vergeving der zonden, van harte gelooven, dan gelooven wij tevens, dat wij die weldaad der vergeving persoonlijk voor onszelf uitgenade deelachtig zijn; het eerste is zonder het laatste niet mogelijk. Zekerheid aangaande de waarheid des Evangelies is er immers alleen te verkrijgen in den weg van het persoonlijk, zaligmakend geloof. En evenals het weten, komt het geloof tot die zekerheid aangaande zichzelf, niet door logische redeneering, door steeds zichzelf te bespieden en na te denken over zijne eigene natuur; de „Kritiek der reinen Vernunft“ is zelden aan de bevestiging onzer zekerheid bevorderlijk. Maar onmiddellijk en rechtstreeks vloeit de zekerheid uit het geloof zelve ons toe; de zekerheid is eene wezenlijke eigenschap des geloofs, zij is er onafscheidelijk van en behoort tot onze natuur.
Wij wederhouden ons nauwelijks van meer af te schrijven uit dit betoog, waarvan elke bladzijde waard is gelezen en herlezen te worden.
Het is een heerlijk commentaar op het woord van onzen Catechismus, dat het waarachtige geloof niet bestaat in een twijfelen over zijn eigen staat, maar een zeker weten is, waardoor ik alles voor waarachtig houde, dat ons God in Zijn Woord heeft geopenbaard, en een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om der verdiensten van Christus wille.
Uit de Pers.
In een schoone nieuwjaarsmeditatie klaagt Prof. Bavinck over de snelheid, waarmede in onze tijd de indrukken op elkaar volgen, waardoor de mensch niet tot zich zelf kan inkeeren, meer geleefd wordt dan zelf leeft, en in steen van actief op de gebeurtenissen in te werken, zich door den stroom van het leven laat meeslepen:
Er is veel, dat ons ontmoedigen kan, zoowel van verre als van nabij. Het meest ontmoedigende is misschien nog, dat wij overstelpt worden door de bonte massa van verschijnselen, die zich opdringen aan onzen geest, dat wij in den doofhof der voorvallen en gebeurtenissen den draad niet kunnen vinden en machteloos staan tegenover de mysterien van leven en lot.
Seldert, dank zij de uitvindingen der vorige eeuw, de afstanden verdwenen zijn, worden de verstre legende landen in onzen gezichtskring getrokken. Alle volken groeten onze belangstelling en aandacht. Alle kleine en groote gebeurtenissen worden ter onzer kennis gebracht. De nieuwsbladen voeren ons ieders dag de gansche wereld rond en sparen ons niets van alwat in kerk en staat, in gezin en maatschappij, in kunst en wetenschap, in handel en verkeer, hier en elders en overal, belangrijks en onbelangrijks voorvalt. Zoo gaat het ons als een mensch, die op een toren staande, het gekrield der menschen aanschouwt en van hun leven en beweging zich geen rekenschap kan geven.
Daarom zijn er heden ten dage questies in overvloed, maar de oplossing ontbreekt. Alles heeft in vragen en problemen zich voor onzen geest gesteld, maar de antwoorden laten op zich wachten. In de veelheid hebben wij de eenheid, in het relatieve hebben wij het absolute, in den chaos hebben wij den kosmos verloren. Zelfs loopen we gevaar, om in de drukte van het leven onszelf te verliezen. Er ligt diepe waarheid in het woord, dat wij niet meer leven doch geleefd worden. Langs lijnen van geleidelijkheid schijnt de stroom des tijds zich voort te bewegen. Van sturen, leiden, regeren is weinig sprake meer. Ieder is kind van zijn tijd. Alle menschen zijn product van hun herkomst en omgeving. De omstandigheden staan in zoo grooten getale rondom ieder menschenkind heen, dat het zichzelf niet meer roeren of bewegen kan. Passiviteit, wilhoosheid, gebrek aan weerstandvermogen is de krankheid der eeuw, bij vorsten en volken, bij geleerden en kunstenaars, bij de individuen en de massa's. En dat, niettegenstaande het ongelooft-
evangelie van den „Wille zur Macht“. Nooit is de heperketheid, de kleinheid, de machteloosheid van den mensch duidelijker aan het licht getreden, dan juist in dezen tijd, waarin hij eene hoogte van ontwikkeling heeft bereikt als nimmer te voren.
Toch sluit hij daarom het oog niet voor de lichtzijden, die Gods genade ook in onzen tijd te aanschouwen geeft:
Maar tegenover deze regeeringloosheid van den mensch komt ook de majesteit en de heerlijkheid der Godzeregering te trefferend uit. God regeert, dat is onze kracht en onze troost, te midden van het geweld der wereld en het rumoer der volken. Laat het ongelooft toemeren, het bijgeloof zich uitbreiden, het onrecht zegelpralen — geen nood, het komt alles toch terecht. Want God regeert. Hij houdt de draaden van het wereldbestuur in zijn almachtige hand. Hij leidt alles heen naar het door Hem vastgestelde, heerlijke einde.
En ziende, op wat er geschiedt in ons eigen kleine land, worden wij in dat geloof aan Gods Regeering versterkt. Want het afgeloopen jaar was rijk aan zegeningen. De stembus gaf een verblijdenden uitslag. Van de lippen der Koningin werd eene Troondeed vernomen, die alwat in ons land den naam van Christus bevestigd, verhoogd en bemoeid heeft. Het Ministerie der rechterzijde doorstond de eerste vuurproef op loffelijke wijze, en de partijen, die in de Kamer het stundten, traden met eere uit den strijd. Met vertrouwen en hoop mogen wij de dingen afwachten, die komen zullen.
En ook op kerkelijk terrein is er, ondanks velerlei moeite en strijd, tot dankzegging stof. Ook hier ontbreekt het niet aan vraagstukken en problemen. Reeds nu laat het zich aanzien, dat op de aanstaande Synode van de Gereformeerde kerken de oude questies van Zending, Emerit, kas en Opbeiding weer den hoofdschotel zullen uitmaken. Maar toch gaan we worstelend vooruit en wint de begeerte veld, dat deze vraagstukken eindelijk eens definitief worden opgelost en voor andere plaats zullen maken.
Want er is nog zooveel te doen. Tot dusver hebben wij na de vereeniging in 1892 nog niet veel meer gedaan dan regelingen ontwerpen en bepalingen gemaakt. Hoe schoon en goed dit ook zij, het is alles voorloopig. Ten slotte komt het op daden aan.
Tot daden op het gebied der Zending. Tot daden in de beoefening der Wetenschap. Tot daden op het terrein der Barmhartigheid.
God verzoedige ons allen, om getrouw te zijn in het werk, dat Hij ons heeft opgedragen om te doen.
En Hij leere ons de vermaning van zijnen Apostel behartigen, dat wij den tijd hebben uit te koop, dewijl de dagen boos zijn.
In dit laatste woord ligt een ernstige wenk die niet genoeg kan ter harte genomen.

Noblesse oblige.
Nu God de Heere aan ons Christenvolk zoo rijke zegeningen schonk, rust op ons de dure roeping om van woorden tot daden te komen.
Daden, waardoor de naam des Heeren, die door ons beleden wordt, op elk gebied dat God ons aanwees, verheerlijkt wordt.

Buitenland.

Engeland. Dr. Guinness Rogers over de geunieerde congregationalistische kerk.
Sedert eenige jaren willen enkele leiders der Congregationalisten, hunne kerk leiden in het spoor van het collegiale kerkrecht. Het schijnt, dat het op zich zelve staan der kerken moeilijkheden oplevert, die men uit den weg wil ruimen door het vormen van een geunieerde congregationalistische kerk.
Gelijk bekend is, stammen de congregationalisten af van de Independenten. Deze leerden, dat elke gemeente onafhankelijk en zelfstandig moest wezen, en noch gelijk de kerk van Rome aan een zichtbaar hoofd, noch gelijk de Presbyterianen aan eene Synode onderworpen behoorden te zijn. Sommige Independenten dreeven het denkbeeld van gelijkheid zoo ver, dat zij verlangden, dat er ook gelijkheid van vermogen onder de belijders van den Christus zou bestaan.
Nu willen vele Independenten, het historisch ontstaan hunner kerk verloochenende, eene geunieerde congregationalistische kerk vormen, waarvan de verschillende gemeenten dan de onderdeelen uitmaken.
Dat hiertegen velen zich verzetten, is begrijpelijk. Onder de tegenstanders van het plan van het comité, dat door de Congregationalistische Unie daarvoor benoemd is, waardoor de Congregationalisten voortaan één Kerkgenootschap zouden gaan vormen terwijl de Gemeenten daarvan de onderdeelen zouden zijn, behoort de bekende Dr. Guinness Rogers, die in de dagen van den Staatsman Gladstone en zijner invloedrijkste staatkundige vrienden was. Deze Dr. Guinness Rogers heeft zich tot onze vreugde vierkant gesteld tegenover het plan van het comité. Toen een vertegenwoordiger van het weekblad *The Examiner* Dr. Rogers kwam interviewen liet hij zich aldus uit:
„Ik kan niet inzien hoe het mogelijk is, dat er een geunieerd Congregationalistische Kerk bestaan kan, al kunnen er geunieerde Congregationalistische kerken wezen. . . Ik zie niet in, dat eene kerk eene kerk kan zijn en tegelijkertijd een deel van de kerk. Men stelt voor om de verschillende kerken hare zelfregering te laten behouden. Maar ik begrijp niet, hoe de kerken het recht om zich zelve te regeren, zullen kunnen handhaven, wanneer zij geen kerken zijn. Indien zij slechts een deel van een groote kerk uitmaken, hebben zij geen recht op autonomie. Volgens mijne opvatting heeft de Unie alleen macht om enig werk te doen, wanneer dit niet van de kerken zelve afvloeit.
Op de vraag of het comité niet eigenlijk eene poging deed om de Presbyterianischen Kerkvorm aan de Congregationalisten op te dringen, antwoordde de Doctor, dat het Presbyterianische kerkrecht veiligheidskleppen bezit, die de voorgestelde regeling niet zou hebben.“
Uit alles bleek, dat Dr. Rogers met alle kracht de beginselen der Independenten wil handhaven. Wij verblijden ons daarin, omdat wij meenen, dat het standpunt dat de oude Independenten innamen, meer overeenkomt met Gods Woord, dan dat van de mannen van het comité, die van de Congregationalistische Kerken een genootschap met gemeenten als onderafdeelingen willen maken.
Het standpunt dat de Independenten innemen, kan goed worden gehandhaafd, wanneer de kerken den arbeid, haar toevertrouwd, alleen zonder samenwerking met andere kerken kunnen ten uitvoer brengen. Maar zoo spoedig die samenwerking noodig wordt, bijv. voor de zending, komen zij in de klem. Daarvoor zijn meerdere vergaderingen noodig, en daarvan wil de congregationalist niets weten. Om toch een gemeenschappelijk arbeid naar buiten mogelijk te maken, heeft men vereenigingen opgericht, die geen kerkelijk karakter dragen, en die vereenigingen moeten dan de belangen, die de kerken gemeenschappelijk aangaan, behartigen. Daartoe moet men natuurlijk komen, als men van geen meerdere vergaderingen der kerken weten wil.
Aan het eind van het gehouden gesprek zeide Dr. G. Rogers nog, dat hij niet erg bang was voor de voorgestelde veranderingen. Geen kerk blijft toch een congregationalistische kerk, of zij tot de unie toetreedt of niet. Wanneer het haar in de unie niet bevalt, kan zij er zich van losmaken en hare positie als congregationalistische kerk handhaven.
Hierin kan Dr. G. Rogers gelijk hebben, wanneer er in Engeland geen rechtbanken gevonden worden, die het collegiale kerkrecht huldigen. Indien echter deze rechtbank bestaat, dat wanneer eene kerk zich bij de unie aansluit, die kerk ook voortaan gebonden is aan de uitspraken van de algemeene vergadering der unie, dan kan eene kerk wel den band met de unie verbreken, doch met verlies van het kerkelijk goed.
Dat dit geen denkbeeldig gevaar is, blijkt uit het feit, dat de Schotsche rechtbank heeft uitgesproken, dat die gemeenten van de Vrije Schotsche Kerk, welke niet wilden medegaan met de vereeniging met de Presbyterianische kerk, daarvoor hun recht op het kerkegoed moesten laten varen.
Overigens kan het ons niet anders dan verblijden, wanneer wij zien, dat iemand van de positie van Dr. G. Rogers openlijk opkomt tegen het streven van sommigen, om de Congregationalistische Kerken op te lossen in een genootschap. Of zijn oppositie de voorgenomen reorganisatie der kerken zal verhinderen, is de vraag.

Gemengd nieuws.

Bij de firma Cotta te Stuttgart is de briefwisseling uitgegeven, die er gevoerd is tusschen Keizer Wilhelm I en Vorst Bismarck. Den volgenden brief willen wij daarvan vertaald weergeven: „Berlijn 1 Juni 1877. Ofschoon ik u niet gaarne lastig vallen wil, kon ik toch niet zwijgen nu een voorval, ons godsdienstig geloof betreffende, heeft plaats gehad, dat mij niet nalaten kan ter uwer kennis te brengen. De zaak van den predikant Sydow heeft thans na twee jaren de meest gillende vruchten voortgebracht. Hij werd door den Opperkeraar tegenover het Consistorium vrijgesproken, om hem niet tot een martelaar te maken, daar hem anders nog meer aanhangers zouden toevallen. Hij liet, van dien tijd af, na om zijn dwaaller van den kansel en in de catechisatie te leeren, maar vergenoegde zich om haar in private